

บันทึกการตอบข้อหารือกรมอนามัย
เรื่อง การจัดการมูลฝอยประเภทหน้ากากอนามัย และวัสดุทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสในช่วงที่มี
การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

บริษัทเอกชนรายหนึ่งได้มีหนังสือเพื่อขอหารือเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยประเภทหน้ากากอนามัย และวัสดุที่ใช้ทำความสะอาดพื้นผิวในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยมีรายละเอียดดังนี้

เนื่องด้วย การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบกิจการทั่วไปที่มีใช้โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลจึงมีการใช้สาลีหรือเศษผ้าชุบแอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาดพื้นผิวพื้นที่ มีการใช้หน้ากากผ้าและหน้ากากอนามัย บริษัทฯ จึงใคร่ขอหารือมาอย่างทราบว่า ขยะสาลีหรือเศษผ้าชุบแอลกอฮอล์หลังเช็ดทำความสะอาด หน้ากากผ้า และหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วดังกล่าวจัดเป็นมูลฝอยติดเชื้อหรือเข้าข่ายต้องกำจัดเป็นมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ระบุคำนิยาม “มูลฝอยติดเชื้อ” ไว้ว่าหมายถึง “มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้นซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้” หรือไม่ หรือให้พิจารณาเป็นมูลฝอยทั่วไปหรือของเสียอันตรายปนเปื้อนสารเคมี

๑. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๘ การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นดำเนินการภายใต้ข้อตกลงร่วมกันก็ได้ แต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงโดยคำแนะนำของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการร่วมกันได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่ง แทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่น หรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา ๑๘ ก็ได้

บทบัญญัติตามมาตรานี้ และมาตรา ๑๙ มิให้ใช้บังคับกับการจัดการของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่ให้ผู้ดำเนินการโรงงานที่มีของเสียอันตราย และผู้ดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดของเสียอันตรายดังกล่าว แจ้งการดำเนินการเป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

๒) กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๓ ในกฎกระทรวงนี้

“มูลฝอยติดเชื้อ” หมายความว่า มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้นซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๙๔๕.๐๔/๑๖๖๙ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งกรมอนามัยมีถึงผู้จัดการบริษัทเอกชน

กรณีมูลฝอยดังต่อไปนี้ ที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชั้นสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นมูลฝอยติดเชื้อ

(๑) ซากหรือชิ้นส่วนของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชั้นสูตรศพหรือซากสัตว์และการใช้สัตว์ทดลอง

(๒) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบมีด กระบอกรัดเย็บ หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้วสไลด์และแผ่นกระจกปิดสไลด์

(๓) วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น สำลี ผ้าก๊อซ ผ้าต่าง ๆ และท่อยาง

(๔) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง

“สถานบริการสาธารณสุข” หมายความว่า

(๑) สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และหมายความรวมถึงสถานพยาบาลของทางราชการ

(๒) สถานพยาบาลสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลสัตว์ และหมายความรวมถึงสถานพยาบาลสัตว์ของทางราชการ

“สถานพยาบาลของทางราชการ” หมายความว่า สถานพยาบาลของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น สภากาชาดไทย และสถานพยาบาลของหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“สถานพยาบาลสัตว์ของทางราชการ” หมายความว่า สถานพยาบาลสัตว์ของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น สภากาชาดไทย และสถานพยาบาลสัตว์ของหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ห้องปฏิบัติการเชื้ออันตราย” หมายความว่า ห้องปฏิบัติการเชื้ออันตรายที่มีได้ตั้งอยู่ภายในสถานบริการสาธารณสุข ซึ่งได้แก่ ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์สารเคมีและจุลินทรีย์ในวัตถุ ตัวอย่างจากร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ที่อาจก่อให้เกิดเชื้ออันตราย และห้องปฏิบัติการทดสอบด้านสาธารณสุข ที่ทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพ ส่วนประกอบ และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สุขภาพที่อาจก่อให้เกิดเชื้ออันตราย ทั้งนี้ ตามลักษณะและเงื่อนไขที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๑๑ ให้ผู้ดำเนินการสถานบริการสาธารณสุข ผู้ดำเนินการห้องปฏิบัติการเชื้ออันตราย และเจ้าพนักงานท้องถิ่น มีหน้าที่ควบคุมดูแลเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บ การขน และหรือการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อของตน และดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในหมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ แห่งกฎกระทรวงนี้

๓) กฎกระทรวงการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๓

“มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน” หมายความว่า มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ที่เป็นวัตถุหรือปนเปื้อนสารที่มีคุณสมบัติเป็นสารพิษ สารไวไฟ สารออกซิไดซ์ สารเปอร์ออกไซด์ สารระคายเคือง สารกัดกร่อน สารที่เกิดปฏิกิริยาได้ง่าย สารที่เกิดระเบิดได้ สารที่ทาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม สารหรือสิ่งอื่นใดที่อาจก่อหรือ มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม แต่ไม่หมายความรวมถึงมูลฝอยทั่วไป มูลฝอยติดเชื้อกากกัมมันตรังสี และของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

๒. ความเห็นในประเด็นข้อหารือ

ข้อหารือ : การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบกิจการทั่วไปที่มีใช้โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีการใช้สาลีหรือเศษผ้าชุบแอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาดพื้นผิวพื้นที่ มีการใช้หน้ากากผ้าและหน้ากากอนามัย มูลฝอยในลักษณะดังกล่าวจัดเป็นมูลฝอยติดเชื้อ หรือเข้าข่ายต้องกำจัดเป็นมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ หรือไม่

ความเห็น : จากการวิเคราะห์ประเด็นข้อหารือประกอบกับข้อกฎหมายแล้ว เห็นว่ามูลฝอยประเภท สาลี เศษผ้าชุบแอลกอฮอล์ที่ใช้เช็ดทำความสะอาด หน้ากากผ้า หรือหน้ากากอนามัยที่ใช้แล้ว ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการหรือกิจกรรมของโรงงานหรือสถานประกอบกิจการทั่วไปนั้น เป็นมูลฝอยที่ไม่ได้เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและการทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว จึงไม่เข้าข่ายคำนิยาม “**มูลฝอยติดเชื้อ**” ตามข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ นอกจากนี้ โรงงานหรือสถานประกอบกิจการทั่วไป ไม่ถือว่าเป็นสถานบริการสาธารณสุขหรือห้องปฏิบัติการเชื้ออันตรายตามกฎหมายกระทรวงนี้ ดังนั้น ผู้ดำเนินกิจการดังกล่าวจึงไม่ต้องดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดมูลฝอยติดเชื้อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในหมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ยังคงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 ได้เกิดขึ้นและแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โรงงานหรือสถานประกอบกิจการทั่วไปจึงอาจมีกระบวนการ ขั้นตอน หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมูลฝอยประเภท สาลี เศษผ้าชุบแอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาดพื้นผิวพื้นที่ หน้ากากผ้า หรือหน้ากากอนามัยใช้แล้วได้ โดยมูลฝอยประเภทดังกล่าวอาจมีการปนเปื้อนน้ำมูก น้ำลาย หรือสารคัดหลั่งของประชาชน จึงถือเป็นมูลฝอยที่มีความเสี่ยงและจำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยให้คำนึงถึงการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค รวมถึงความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน สำหรับภาชนะบรรจุสารเคมี เช่น ขวดน้ำยาฆ่าเชื้อ ถือเป็นมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ผู้ซึ่งก่อให้เกิดมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนนั้น จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๓ ต่อไป

กรมอนามัย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

หมายเหตุ : ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

